

Da krigen kom til Avernakø

16. maj 1944

Historien om Lancaster-
bombeflyet "LL963",
der styrtede ved Avernakø

af Ebbe Bork-Pedersen

Situationen, foråret 1944

Det er maj 1944. Hitler er på tilbagetog på Østfronten, men er endnu herre i hele Vesteuropa.

De allieredes invasion i Nordfrankrig på fem strande i Normandiet, *Utah, Omaha, Gold, Juno* og *Sword*, tirsdag den 6. juni - "*The longest Day*" - ligger kun 21 dage fremme.

For at svække den tyske værnemagt mest muligt inden invasionen, intensiverer engelske og amerikanske bombemaskiner togterne mod strategiske, militære mål.

Amerikanerne bomber om dagen, englænderne om natten.

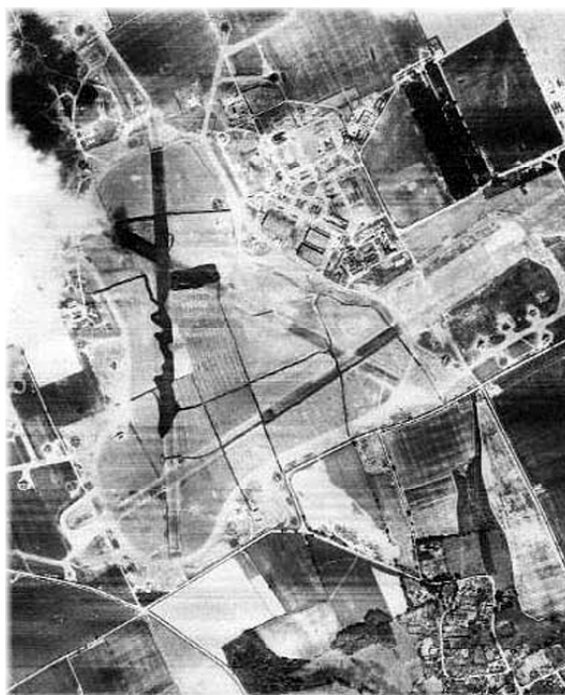
Et af målene denne nat for de engelske bombemaskiner er den tyske krigsmarines store flådehavn i Kiel, der også er hjemsted og udrustnings-depot for tyske ubåde.

Kiel har tre skibsværfter. Det største er *F. Krupp Germaniawerft*, som under krigen bygger 128, ca. - 20 pct. af alle tyske ubåde. En forudsætning for, at invasionen skal lykkes er, at de tyske ubåde sættes ud af spillet. Over 7000

skibe, heraf 1200 krigsskibe, 4100 landgangsbåde og 860 transportskibe skal krydse kanalen i forbindelse med invasionen.

Det lykkes stort set at holde de tyske ubåde indespærret i de tyske havne. Men fra Biscaya-havnene styrer ubådene mod den engelske kanal. Storbritanniens premierminister *Winston Churchill* noterede i sin krigsdagbog:

- Med tilsidesættelse af enhver forsigtighed gik de tyske ubåde fra Biscaya i overfladen for at opnå størst mulig hastighed. Men vi var der til at tage imod dem. Kanalens vestlige indløb vogtedes af talrige flyvemaskiner, som udgjorde vores forreste forsvarslinie, og bag dem var de flådestyrker, som dækkede selve landgangen. Det gik undervandsbådene ilde, da de rantes af vort forsvars fulde kraft. I de første afgørende dage blev seks af dem sænket og et lignende antal beskadiget af vore luftstyrker. De formåede overhovedet ikke at gøre indtryk på invasionskonvojerne, som kom og gik med ganske uvæsentlige tab. Derefter var undervandsbådene mere forsigtige, men ikke mere heldige...

Flybasen Elsham Wolds: De tre landingsbaner ses tydeligt ligesom hangarerne. Den geografiske placering mellem floderne Humber og Nene gjorde det let for tyske bombefly at finde luftbasen, der også i krigens første år var udsat for en række bombeangreb.

"Lancaster LL 963"

Mandag den 15. maj, kl. 22.45, starter fra Elsham Wolds - en flyveplads i Lincolnshire i Østengland, "Lancaster LL 963", eskadrille 103, kaldet "The Black Swan" - "Den sorte Svane" med sin syv mands besætning. Målet er Kiel, og opgaven er at udlægge miner i Kiel Bugt.

Minerne skal spærre ubådene inde.

Tysk flak-antiluftslys: Ved Lillebæltsbroen var opstillet flere batterier af tysk antiluftslys. Hver kanon kunne affyre 20 88 mm 9 kg.s granater i minuttet. Rækkevidde 10 km. Det var et sådant tysk antiluftslys, der ramte Lancasteren.

Med flyets 22-årige kaptajn, *Kenneth Walther Mitchell* ved rorpinden flyver Lancasteren med sin tunge sømine-last lavt ind over Nordsøen for at undgå at blive opdaget af de tyske radarstationer på den jyske vestkyst. Flyvningen går planmæssigt, også ind over Midtjylland til Kattegat, hvor maskinen sætter kurs mod syd.

Men ved Lillebæltsbroen bliver Lancasterens skæbne besejlet af det meget kraftige tyske antiluftslys, 88 mm flak-kanoner. Maskinen bliver ramt af et antal granater, der sætter maskinen i brand.

Mitchell vurderer tilsyneladende, at skaden ikke er til hinder for at fortsætte mod målet i Kielbugten. 14 dage forinden var LL 963 også blevet ramt af flakskyts under angrebet på Friedrichshafen i Sydtykland, hvorfra det lykkedes at bringe maskinen hjem til Elsham Wolds.

Den stående ordre er, at hvis man ikke kan gennemføre operationen, skal man smide bombelasten og returnere til England - og hvis det ikke er muligt - søge at lande i det neutrale Sverige. Ilden i maskinen forsøges formentligt bekæmpet. En svaghed ved Lancasteren er den olie, der bruges i maskingeværernes hydraulik. Den fint raffinerede olie er brændbar som benzin. En gnist - og maskinen er i brand. En anden årsag til eksplosionen kan være, at ilden har bredt sig til selve benzintankene.

Som en lysende fakkell forsætter maskinen mod syd, hen over Horne Land og ud mellem Avernakø og Lyø, hvor benzintankene eksploderer i et inferno af ild.

Parvis rives motorerne sammen med vingerne af Lancasteren, og flyet styrter i havet ca. 1 km nordvest for Avernakø Hoved.

Ekspllosionen berører ikke minelasten. Flyets krop og to kanontårne falder langt fra, hvor vingerne med motorerne styrter ned.

Liget af et af de syv besætningsmedlemmer, RAF-sergent *R.A. Tapp* driver i land ved Avernakø Hoved. Tapp bærer redningsvest, og faldskærmen er udløst.

"Lancaster LL 963"s endeligt bliver observeret på Avernakø, Lyø, men

særlig på Vestfyn, hvor maskinen i længere tid kan følges ned over Lillebælt som en brændende fakkel, der oplyser nattehimlen, for til sidst at eksplodere ud over Det Sydfynske Øhav.

Et øjenvidne, redaktionssekretær *Tor Hansen*, Sydfyns Dagblad, beretter: - *Maskinen kom i brand ud over Horne Land. Det hele varede kun et øjeblik. Mellem det lyse majløv på træerne i en have på Østerbro i Faaborg fulgte vi den flammende fakkels lysende bue over nattehimlen, indtil den pludselig med søimlende hastighed styrtede i havet og sluktes, som man slukker et lys. Fra det øjeblik, maskinen kom i brand, og indtil den styrtede i havet, gik der næppe mere end et par minutter. Der var stor overflyvning den nat, og luften dirrede af motorlarmen fra de usynlige maskiner over byen og egnen. Men iagttagerne var klar over, her i dette øjeblik i den lyse majnat, at have overværet et af krigens mange dramaer.*

Fundet på Hvilbjerg strand

Da dagen gryr på Avernakø, cykler sognefoged *Rasmus Rasmussen*, Munke og sognepræst *Edmund Jensen* til Hvilbjerg Strand, hvor de tæt ved kysten ser haleroret stikke op og to oliepletter, hvor motorerne er faldet. På selve stranden finder de et fuldt påklædt lig og nær ved en kikkert, en korttaske samt en støvle.

Der ses ingen ydre kvæstelser på liget, bortset fra et lille, rødt mærke i panden.

Sognefoged *Rasmus Rasmussen* alarmerer politiet i Faaborg, der sender politiassistent *Carl Rasmussen*

af sted til Avernakø, og han når at tage en række fotografier på stedet, også af det ilanddrevne lig, inden tyske soldater kommer til stedet. Tyskerne observerer også styrtet og sender en deling på 12 mand til Avernakø for at søge efter eventuelt overlevende. Men tyskerne er ikke stive i fartplanerne for færgeruterne i Det Sydfynske Øhav.

De går om bord i færgen "Mommærk" ...! Som det blev sagt i Faaborg:

"- Hvis de var på vej hjem til Tyskland, ville vi da ikke hindre dem i det. Så vi sagde ikke noget!"

Ingen fortæller tyskerne, at det er den forkerte færg. Da de bliver klar over fejltagelsen, præjer de færgen til Avernakø.

I Faaborg bliver lederen af den tyske ekspedition til Avernakø hurtig klar over, at hans soldater er om bord på en færg med forkert destination og sender en ny deling mod Avernakø i to motorbåde. Forsinkelsen betyder, at tyskerne - under kommando af en obergefreiter - først kommer til Avernakø hen på eftermiddagen. Politiassistent *Carl Rasmussen* får i fraværet af tyskerne tid til at søge den ilanddrevnes identitet fastslået. På halslinningen ses et nr., og med henblik på senere identifikation aftager politiassistenten en fingerring og fotograferer den. I en af støvlerne læses navnet *Martin Normann* og på et papir i korttasken et andet navn: *Kenneth Gordon*.

Tyske soldater på øen

Tyskerne påbegynder en omfattende eftersøgning af overlevende besætningsmedlemmer. Huse, gårde og lader bliver undersøgt og beboerne afhørt. Obergefreiteren tilkendegiver i en truende holdning overfor pastor *Edmund Jensen*, at et af besætningsmedlemmerne har overlevet styrtet,

og at den pågældende skjules på Avernakø eller er blevet hjulpet på flugt! Det afviser Edmund Jensen, men tyskerne tror ham ikke og fortsætter husundersøgelserne. Hos *Christen Jensen* på "*Kulagergaard*" på Korshavn foretages også husundersøgelse. Men trods en ret truende adfærd med riflerne, får de tyske soldater ikke andet ud af besøget end Christen Jensens kommentar:

- Vi har hverken hørt - eller set noget...!"

På naboejendommen,

"Hestemarkshuset" hos Lars Chr.

Pedersen måtte de også gå med

uforrettet sag - efter bemærkningen:

- Vil I ha' noget flæsk? Har I fundet nogle englændere?

Da tyskerne har gennemført øen uden resultat, opsøger obergefreiteren

sognerådsformand C.C. Bro,

sognefoged Rasmus Rasmussen og

pastor Edmund Jensen i præste-

gården. Obergefreiteren udtaler her:

- Vi ærer en falden modstander, De hader os!

Tyskerne beslutter at overnatte på øen for at genoptage eftersøgningen dagen

efter. Til skræk og advarsel for

beboerne opslår tyskerne en plakat på

smedeporten, hvor de i henhold til

den tyske krigsret trues med døds-

straf, hvis de skjuler allierede soldater.

Men opslaget fjernes hurtigt af

ukendte...!

Præsten forvist fra kirken

I Faaborg rekvirerer tyskerne en hvid

kiste, der kommer til Avernakø

torsdag formiddag. Pastor Edmund

Jensen får af sognefoged Rasmussen,

der har indhentet instruks fra politiet i

Faaborg, besked om, at han må

foretage jordpåkastelsen - uden ord -

og hverken før eller efter sige noget, ej

heller i henhold til begravelsesritualet.

Ved middagstid ses tyskerne på vej

mod kirken med kisten med den

engelske flyver - anbragt på en hestetrukken arbejdsvogn. Tyskerne meddeler, at øboerne ikke må danne følge bag kisten endsige deltage i begravelsen i kirken, fordi de opfatter det som en demonstration, at der er lagt blomster på vejen til kirken.

Tyskerne véd ikke, at det er en lokal tradition, men hæfter sig udelukkende ved, at blomsterne på vejen er i Royal Air Force-farverne, blå, rød og hvid - næppe utilsigtet!

Det er pastor Edmund Jensens hustru, der sammen med en række unge piger på øen, er gået forud med en hjulbør fyldt med blomster og spredt dem på vejen til kirken. Pastor Jensen føler sig ikke omfattet af det pludselige påbud om ikke at deltage i jordfæstelsen og står i ornat ved kirkegårdens låge for at modtage kisten og gå foran den til graven.

Ligtoget - udelukkende bestående af

tyske soldater - standser, og

obergefreiteren meddeler pastor

Jensen, at hans tilstedeværelse er

uønsket, fordi "*der var demonstreret*".

Pastor Jensen:

- Hvis det er blomsterne, der er strøet på vejen, så er det vor skik, at koner og piger gør således!

Obergefreiteren:

- Der har været demonstreret lige fra begyndelsen. Vil De være venlig at forlade kirkegården - ellers vil De blive lukket inde i kirken, indtil begravelsen har fundet sted!

Tyskerne får øje på graver *Carl Kuba*, der står oppe i kirketårnets luge, retter riflerne mod ham og kommanderer ham ned straks. Pastor Jensen og Carl Kuba forlader sammen kirkegården og går hjem. Tyskerne sætter efter en prunkløs jordfæstelse vagt ved kirkegårdslågen, men opgiver ret hurtigt at håndhæve forbuddet mod, at der lægges blomster på graven. Inden mørket falder på, har mange, især unge, forceret det lave

kirkegårdsdige og smykket graven med blomster i RAF-farverne. Tyskerne forlader øen, og den følgende søndag, den 21. maj, samles menigheden efter gudstjenesten ved graven, hvor pastor Jensen læser af begravelsesritualet - det afsnit, der bruges ved graven. Pastor Jensen foretager ikke jordpåkastelse, men lyser velsignelsen over graven, hvorefter menigheden istemmer "Altid frejdig, når du går"!

Yderligere 3 findes

I juni driver et lig i land ved Nab. Ved identifikationen fastslås det, at der er tale om Lancasterens navigatør, *William Kelly*. Han bringes til Faaborg, hvor han stedes til hvile på den engelske krigergrav på den Faaborg Ny Assistens Kirkegård.

Ved Drejø driver endnu et lig i land. Det er maskinisten, sergent *David Howells*. Ved en smuk højtidelighed, hvor hele Drejøs befolkning deltager, begraves han, og der rejses en sten med inskription fra Davids 139. salme. Som for Ralph A. Tapp og William Kelly synes Howells ikke at have lidt overlast ved selve eksplosionen, selvom han som maskinist - hvis plads

var tæt ved benzintanken - var mest udsat.

De foreløbig tre fundne er alle iført redningsvest. Det gælder ikke for det fjerde besætningsmedlem, der driver i land ved Nab. Det lykkes ikke på grundlag af papirer fundet på ham at foretage en identifikation. Liget er stærkt medtaget af eksplosionen. Han begraves på Aastrup kirkegård.

Fisker *Anton Jørgensen* beretter i "Stavn" 1996 om, hvordan han fandt Lancasterens kaptajn, *Kenneth Walther Mitchell* og navigatøren, *Kelly*:

"- I foråret 1944 skulle jeg en tur til Lille Svølmø og røgte rejeruser. Det har været først i juni måned. Jeg roede i en lille skydepram, og da jeg nåede Kidholm, så jeg, at et stykke ude at noget lå og drev. Jeg var selvfølgelig nysgerrig for at se, hvad det var. Det var en druknet flyver. Vinden var østlig, og han var på vej ud til det åbne hav. Jeg kunne ikke tage ham om bord i båden, så jeg havde et stykke reb, som jeg lavede en løkke på, og fik ned om hans ene ben, og så tog jeg ham på slæb ind til land og fik ringet fra "Nab-gaarden" til politiet, som kom med det samme og undersøgte ham. Det var en canadier, og tyskerne begravede ham i Faaborg.

Den anden flyver var drevet i land ud for dér, hvor der nu er campingplads. Det var i september måned. Jeg fik jo ringet til politiet, og de kom og undersøgte ham. Det var piloten på den maskine, hvor den første flyver også var fra. I hans ene brystlomme fandt de en lille firkantet plade, ca. 5-6 cm, og ca. 1/2 cm. tyk, af meget klart plastic, og midt i pladen var der et ret stort hul. Det lignede, som om der var gået en kugle af ret svær kaliber igennem. De to betjente tog den med sig til Faaborg.

Hen under aften kom der to tyske soldater, og jeg skulle vise dem, hvor han lå, men jeg tror ikke, de fandt noget på ham. Dagen efter blev han begravet på Aastrup kirkegård. Hvor maskinen er styrtet ned,

er der vist ingen, der ved. Efter krigen kom hans forældre og besøgte graven. De var kommet til Avernakø og opholdt sig hos præsten deroovre; der var nemlig faldet en flyver fra samme maskine ved Avernakø Hoved. En dansk politimand, der havde gemt¹ sig deroovre, havde taget alle hans papirer og efter krigen sendt dem over til hans mor. Hun havde ellers fået at vide, at hendes søn lå begravet i Frankrig. På et meget tydeligt billede, taget af ham, hvor han var faldet, kunne hun let genkende ham. Jeg var kaldt op til Aastrup kirke den dag, og det var et gribende syn, da de to ældre mennesker hånd i hånd gik hen og knælede ved deres søns grav.

Under opholdet på kirkegården spurgte hans far mig, med præsten som oversætter, om der var nogle synlige tegn på, om han var druknet eller død på anden måde. Jeg tøvede lidt med at svare, men fik så at vide, at jeg ikke skulle holde noget tilbage, da han selv havde været med i første verdenskrig i alle 4 år, og så fortalte jeg, at han manglede det halve hoved. Det var han glad for at høre, for så vidste han, at døden var kommet hurtigt.

Jeg fortalte ham om den lille plade, han havde i brystlommen, at den nok stammede fra de hårde kampe ved El Alamein i Egypten. Der blev hans bedste kammerat skudt ned og dræbt, og så var der nogen, der skar sådan et stykke ud af maskinen og gik med i brystlommen.

Pladen er nok gået tabt, da tyskerne tog det danske politi - det var kun 3-4 dage efter jeg fandt flyveren".

På foranledning af de engelske myndigheder foretages en opgravning, og det fastslås, at der er tale om Lancasterens kaptajn, Kenneth Walther Mitchell.

¹ **Politiassistent** Carl Rasmussen var i tjeneste i Faaborg politi og blev som sådan tilkaldt til Avernakø og gik først under jorden efter tyskernes arrestation og deportation af dansk politi den 19. september 1944.

Allerede samme dag, som nedstyrtningen sker, er en redningsvest drevet i land ved Avernakø Hoved med initialerne "K.W.M. - for Kenneth Walther Mitchell. Redningsvestene var ubekvemme, og det var almindeligt, at besætningsmedlemmerne undlod at have dem på.

Ved en højtidelighed, hvor der rejses en mindesten på Aastrup kirkegård for Kenneth W. Mitchell, hylles mindestenen i et gammelt dannebrogssflag.

Dette dannebrogssflag har en særlig symbolsk betydning, idet det har tilhørt pastor Chr. Knudsen, Avernakø, der i 1864 var flygtet fra Sønderjylland, fordi han ikke ville være præst under tysk okkupation. Rasmus Nielsen, "Sjællændergaarden", Aastrup holdt talen ved afsløringen af mindestenen. Med henvisning til flagets historiske baggrund sluttede han med at sige, "at nu dækker en sten over én, der kæmpede for vor frihed også." Af Lancasterens tre øvrige besætningsmedlemmer er der ikke fundet spor. De to skytter, Douglas Frank Pegrum, der var burmeser, og Thomas Kitchener Wright, var placeret i henholdsvis for- og agterskydetårnene, forblev sammen med flyets telegrafist Claude Frederick Bish i flyets skrog.

Ny opgravning

Der er fortsat i 1946 tvivl om identiteten af den begravede engelske flyver på Avernakø kirkegård. Fredag den 11. oktober 1946 kommer en gruppe fra SHAFE (*Supreme Headquarters Allied Forces Europe*) til Avernakø. I delegationen er officerer fra både ARMY, NAVY og RAF samt menige engelske soldater fra Montgomery's Rhin-armé. Tyskere er også til stede ved denne lejlighed. Som POWs (*Prisoners of War*) - krigsfanger. De skal foretage opgravningen.

Under den noget makabre affære fortæller pastor *Knud Svejstrup Nielsen* til delegationen på engelsk om omstændighederne ved nedstyrtningen i 1944 og om tyskeres fremfærd på øen i forbindelse med eftersøgningen af eventuelle overlevende.

Det er ikke muligt på grundlag af opgravningen at fastslå den dodes identitet. Da den engelske delegation har gjort sine optegnelser, foretager pastor Svejstrup en egentlig jordpåkastelse - på engelsk - efter folkekirkens ritual.

De engelske officerer og menige indtager retstilling, mens tyskerne sendes udenfor kirkegården - som tyskerne gjorde det med pastor Edmund Jensen og graver Carl Kuba i 1944!

De menige engelske soldater kaster løseligt graven til, hvorefter de tyske krigsfanger beordres til at gøre arbejdet færdigt. Et år senere - den 6. december 1947 - ankommer to englændere til Avernakø med et kors, der bærer navn og data på den begravede, R. A. Tapp.

Efter at den engelske delegation i 1946 har fastslået, at den begravede er Ralph A. Tapp, kontakter pastor Svejstrup - gennem RAF - luftfartsministeriet (*Air Ministry*) i London for at komme i forbindelse med Tapps familie.

Det er ikke så lige til, da det er "Standard performance" - reglen - ikke at udlevere navne på omkomne til "*next of kin*" - udenforstående. Man vil med den praksis undgå, at familier unødigt får ribbet op i sorgen. Men pastor Svejstrup modtager et brev fra Air Ministry med indholdet, at man i dette tilfælde vil gøre en undtagelse. Det begrundes med "*Svejstrups stilling som præst og den udførlige beretning*", han har sendt til RAF.

Tapps mor på Avernakø

Luftfartsministeriet skriver til familien Tapp, der bor i 108 Albion Hill, Brighton, Sussex, og oplyser om Svejstrups henvendelse og adresse. Luftfartsministeriet vil overlade det til Tapps forældre selv at afgøre, om de ønsker at knytte forbindelsen til Avernakø.

BESØG PÅ AVERNAKØ: I dagene 4.-17. juni 1949 besøgte Mr. og Mrs. Mitchell (tv.) og Mrs. Tapp Avernakø, hvor de deltog i en mindegudstjeneste. Der blev også aflagt besøg på Aastrup kirkegård, hvor Mitchells søn, Lancasterens kaptajn, Kenneth W. Mitchell var begravet.

Pastor Svejstrup modtager straks brev fra familien Tapp, og der indledes en lang korrespondance, der desværre er gået tabt.

Det ender med Mrs. Tapps besøg i Danmark den 4.-17. juni 1949.

Kaptajn Mitchells forældre er også med på turen til Danmark. Mr. Tapp vælger at blive hjemme i England. Da pastor Svejstrup besøger Tapp-familien i England, giver Mr. Tapp udtryk for, at han er bitter over sønnens død. Mr. Tapp er selv præget af sin deltagelse i 1. verdenskrig, hvor han blev udsat for gasangreb i Flanderens mudrede skyttegrave. Pastor Svejstrup og Mr. Mitchell indleder et større efterforskningsarbejde, der resulterer i, at den begravede flyver på Aastrup

kirkegård officielt anerkendes som værende sønnen: Kenneth W. Mitchell.

Den 6. juni - 5 årsdagen for invasionen i Normandiet - ankommer Mrs. Tapp og ægteparret Mitchell til Avernakø. To dage senere aflægger de sammen med pastor Svejstrup besøg på Aastrup kirkegård, hvor Mitchells søn er begravet.

Lærer *Würden Petersen*, kirkegårds-gartner *Aagaard* og fisker *Anton Jørgensen*, der fandt Kenneth W. Mitchell i stranden ved Kildekrog ved Nab, har alle set den døde og er ikke i tvivl om, at det er Mitchells forældre, de står overfor. Ligheden er umiskendelig, giver de samstemmende udtryk for. Og den sidste rest af tvivl om, hvem der ligger begravet, bortvejres, da forældrene fremviser et billede af deres søn.

Efter besøget ved graven drager de forsamlede ned til Kildekrog ved Nab, hvor pastor Svejstrup beder en bøn på engelsk.

Tilbage i Aastrup kirke holder forældrene en stille andagt, hvor Mr. Mitchell synger, og Mrs. Mitchell spiller på orgel. Andagten slutter med, at de forsamlede på engelsk synger "*Nærmere Gud til dig*".

Mr. Mitchell siger, at de nu "*med fred i sindet kan drage hjem til England i forvisning om, at de har set deres søns sidste hvilested.*" På hjemvejen til Avernakø aflægger selskabet besøg ved Englændergraven på Assistens kirkegård i Faaborg.

Igen hjemme på Avernakø går selskabet til Avernakø Hoved, hvor Ralph A. Tapp blev fundet. Pastor Svejstrup beder en bøn, og Mrs. Tapp lægger blomster på stedet.

Dagen efter går turen til Drejø, hvor sergent Howells er begravet. Turen går med "*Ellen*" over Søby og på vejen passeres stedet, hvor de de syv

engelske flyvere styrtede i døden. Og Mitchells og Mrs. Tapp lægger blomsterbuketter på havet.

Avernakø-beboernes mindesten over R.A. Tapp på Avernakø Kirkegård.

Tv. Mindesten over Pilot Officer K.W. Mitchell på Aastrup Kirkegård og th. Mindesten på "Englændergraven" på Faaborg Ny Assistens Kirkegård over Flight sergent William Kelly.

Flight Sergeant David Howells gravsted på Drejø Kirkegård.

I Runnymede nær Winsor Castle er indrettet en mindelund for de 20.401 RAF-besætningsmedlemmer, som ikke blev fundet. Blandt dem D.G. Pegrum, T.K. Wright og C.F. Bish fra Lancaster LL 963, der styrtede ved Avernakø 16 . maj 1944.

Mindegudstjenesten

Den 10. juni 1949 - en sjælden smuk sommeraften - holdes mindegudstjeneste i Avernakø kirke - med deltagelse af Tapps mor og Mitchells forældre.

Kirken er smykket med blomster i Royal Air Force-farverne - blå, hvid og rød. Foran alteret står mellem en række kranser et hvidt trækors med inskriptionen: RALPH TAPP. Efter klokkeringningen indleder menigheden med salmerne "Lær mig o skov, at visne glad" og "Herrens venner ingen sinde mødes skal for sidste gang."

Kipling:

**"Når solen går ned,
vil vi huske dem"**

Pastor Svejstrup taler både på dansk og engelsk ud fra ordene i Markus' 16. kapitel, versene 5-7.

"Og da de kom ind i graven, så de en yngling sidde ved den højre side, iført et hvidt klædebon, og de forfærdedes. Men han siger til dem: Forfærdes ikke. I lede

efter Jesus af Nazareth, den korsfæstede; han er opstanden, han er ikke her, se der er stedet, hvor de lagde ham".

Efter at have berettet om styrtet og begivenhederne derefter, siger pastor Svejstrup:

- Forældrene, der er her i dag, møder som repræsentanter for alle de pårørende til drengene i den nedstyrkede maskine. De har nu set deres drenges hvilesteder i de smukke grave, der vil blive passet af befolkningen, fordi vi betragter disse drenge som befriere af vort land. Jeres drenge er her ikke, de er hos Herren på et sted, som han har beredt dem - de er hos os i vore hjerter. Vi folk her på øen føler, at vi har en andel i jeres sorg, og jeg vil gerne citere et par ord af jeres store digter, Kipling:

**"De skal aldrig blive gamle,
som vi der er tilbage.
Alderdommen skal aldrig plage dem
...når solen går ned,
vil vi huske dem".**

Efter talen synger menigheden "Som dug på slagne enge" og efter velsignelsen "Altid frejdig, når du går".

Kransene bæres ud til graven til tonerne af "Dejlig er jorden".

Fra Frihedsfonden i Faaborg er der sendt kranser og buketter. På en krans, smykket med Frihedsbevægelsens armbind står: "Always loved and remembered" - (Altid elsket, altid savnet).

På kirkegården synges "Krist stod op af døde". Det er et gribende øjeblik for de mange forsamlede øboer, da Mrs. Tapp trykker et kys på mindestenen, som Avernakøes beboere har rejst over hendes søn.

Avernakø Kirke, hvor R.A. Tapp blev begravet.

I gjorde vores sorger til jeres"

Fra kirkegården drager følget til Avernakø Forsamlingshus, hvor der er dækket op til kaffebord. På væggene er ophængt Dannebrog og Union Jack, og bordene er smykket i RAF-farverne blå, hvid og rød.

Mr. Mitchell, faderen til Kenneth Walther Mitchell, tager ordet:

- Da vi tog fra England, var vi beklemt. Vi vidste ikke, hvordan vi ville blive modtaget i Danmark. Men nu tvivler vi ikke mere. I har gjort vores sorger til jeres sorger. Derfor takker vi jer.

Derefter oplæser pastor Svejstrup et brev fra en engelsk metodistspræst, hvorefter Mrs. Tapp fik ordet:

- Jeg takker jer af hele mit hjerte for, hvad I har gjort for min søn. Vi har fundet ærlighed og medfølelse, og jeg er stolt af at være moder til en dreng, der har været med i kampen for dette smukke lands frihed. Og jeg vil tage lykkelig hjem til England, fordi jeg véd, at han hviler hos jer. Gud velsigne jer alle og give jer held og lykke i al jer gerning.

Sammenkomsten i Avernakø forsamlingshus slutter med "Dejlig er jorden" og "Altid frejdig".

Den 17. juni tager Mrs. Tapp og Mr. og Mrs. Mitchell afsked med Avernakø - og sejler hjem med Englandsbåden fra Esbjerg.

En note i krigens historie, en tragedie for engelske familier - og en blodig

side var vendt i Avernakø historiebog. Verdenskrigen var kommet til Avernakø.